

навколо забезпечення належних надходжень до державного та місцевих бюджетів на фінансування відповідних видатків.

Бюджетна політика досі не стала механізмом реалізації державної стратегії у сфері структурних реформ, а значна частина рішень у сфері бюджетної політики підпорядковується не стратегічним економічним міркуванням, а є предметом зовнішнього і внутрішнього політичного торгу. Встановлюючи пріоритетом соціальну спрямованість бюджетних видатків та орієнтуючись на завдання мінімізації дефіциту бюджету, уряд, нажаль, обмежує інвестиційну функцію бюджету, що гальмує оновлення економіки і запровадження інновацій. Як результат – низька ефективність використання бюджетних важелів, структурні деформації середовища ринкової координації та значні дисбаланси розвитку національної економіки, завдали суттєвого негативного впливу на інвестиційну діяльність суб'єктів господарювання.

Серед позитивних тенденцій використання важелів в активізації інвестиційного процесу, на наш погляд, має стати і запровадження механізму профіцитного фінансування інвестиційних програм. Це новий потенційно високоефективний інструмент бюджетної політики, прийнятої у 2011 р. нової редакції Бюджетного кодексу. У випадку гострої нестачі фінансування із державного та місцевих бюджетів варто активізувати діяльність із створення в Україні державних фондів розвитку або національних інвестицій.

Список літератури:

1. Висновки за результатами аналізу та експертизи проекту Закону України «Про Державний бюджет України на 2014 рік». Рахункова палата України, 2014. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.ac-rada.don.ua/control/main/uk/public/cateqou/412>.
2. Державна фінансова політика економічного розвитку [Текст] /В.В.Зимовець; [відп.ред. А.І.Даниленко]; НАН України, Ін-т економіки та прогнозування. – К.: ІЕП НАНУ, 2010. - 355 с.
3. Інформація про стан виконання Зведеного та Державного бюджетів України. Міністерство фінансів України. / [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://www.minfin.gov.ua/control/uk/publik/artiche?_id=3643858&cat-id=77440.
4. Кириленко О.П. Теорія і практика бюджетних інвестицій /О.П.Кириленко, Б.С.Малиняк. – Тернопіль: Економічна думка, 2007. – 288 с.
5. Показники виконання бюджету України. Аналітичні дані Міністерства фінансів України [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.minfin.gov.ua/control/uk/publik/artiche?cat-id=77643>.

Марія МАРУСИН

*студентка факультету банківського бізнесу
Тернопільський національний економічний університет*

Науковий керівник:

к.е.н., доцент Малахова О. Л.

ОСОБЛИВОСТІ ТІНЬОВОГО ВАЛЮТНОГО РИНКУ В УКРАЇНІ

Останнім часом ситуація на валютному ринку залишається вкрай напруженою. Національний банк після істотного падіння валютних резервів з початку року істотно знизив свою присутність на валютному ринку і посилив адміністративний контроль над курсоутворенням, що фактично призвело до розквіту тіньового валютного ринку та різноманіттю валютних курсів.

Для кращого розуміння ситуації, що сьогодні склалася розглянемо хронологію ключових подій на валютному ринку за останні 4 місяці:

- 22.08.2014р. Нацбанк ввів обов'язковий продаж 100% валютної виручки, а також обмежив термін розрахунків за експортними та імпорнтними операціями періодом в 90 календарних днів.

- 08.09.2014р. Нацбанк приступає до продажу валюти на валютних аукціонах.

- 22.09.2014р. Нацбанк знизив обов'язковий продаж валютної виручки з 100% до 75%, а також обмежив продаж валюти в одні руки еквівалентом 3000 грн. в день.

- 03.10.2014р. Нацбанк ввів обмеження на купівлю банківських металів на

- суму не вище 3000 грн. в день.

- 13.11.2014р. Відбувається обговорення проекту Кодексу поведінки та ділової практики учасників міжбанківського валютного ринку України.

- 21.11.2014р. НБУ ухвалив рішення про використання інструментів регулювання валютного ринку, зокрема, обов'язкового продажу надходжень в іноземній валюті та зменшення строків розрахунків за операціями з експорту/імпорту товарів.

- 02.12.2014р. Збережено вимоги щодо обов'язкового продажу в розмірі 75 відсотків надходжень в іноземній валюті та 90-денний граничний строк розрахунків за операціями з експорту та імпорту товарів.

- 03.12.2014р. НБУ оголосив результати валютного аукціону, за якими середньозважений курс гривні становив 15,1855 грн за 1 долар США [2].

Такі прийняті рішення неодноразово коментувала голова НБУ Валерія Гонтарева. Зокрема, в нещодавньому інтерв'ю вона зазначила: «Зрозуміло, що нещодавні рішення центрального банку з валютного регулювання передбачають спочатку певний сплеск на валютному ринку, а потім його зрівноважування і подальшу стабілізацію. Ринку потрібен певний час для поступового пошуку рівноважного курсу. Тому такі коливання були очікуваними для нас, ми впевнені, вони не будуть тривалими» [4].

На сьогоднішній день реальний курс долара відображає тільки тіньовий валютний ринок. Ні офіційний курс НБУ, ні середньозважений курс НБУ за підсумками торгів на міжбанку, ні курс на готівковому валютному ринку (публікується НБУ за даними щоденної звітності банків) на сьогодні не відображають ринкового рівня курсу.

На нашу думку, однією з причин зростання популярності тіньового сегмента ринку стало введення збору в Пенсійний фонд, в результаті чого обмін валюти в банках став менш вигідним у порівнянні з походом до валютних мініяйл, які збір до Пенсійного фонду не платять. Відомо, що бід-аск спред (різниця між курсами купівлі та продажу валюти) на тіньовому ринку істотно нижче, ніж на білому. І якщо для людей, які міняють 100-200 доларів це не грає великої ролі, то для гравців оперують більш істотними сумами кілька копійок на великому обсязі можуть стати вирішальними.

Крім цього потужне підживлення ринок готівкової валюти отримав за рахунок вилучення громадянами валютних депозитів — з початку активної фази протестів в грудня 2013 року відтік валютних депозитів склав понад 7 млрд. дол. Даний процес ми відобразили на наступному графіку (рис. 1).

Незважаючи на те, що тенденція відтоку валюти з банків згасає, говорити про припинення відтоку поки що передчасно, наприклад за результатами вересня з банківської системи «пішло» 800 млн. доларів, що в півтора рази більше ніж в серпні.

Обсяг нинішнього відтоку гривневих вкладів не є некритичним для банківської системи, оскільки основна гривнева маса була знята ще у 1 кварталі. А от з валютою ситуація навіть гірша, ніж показує офіційна статистика: падіння було б навіть глибшим, якби усі банки справно виконували свої зобов'язання (що є нереальним в умовах тотального дефіциту долара по «коридорному» курсу).

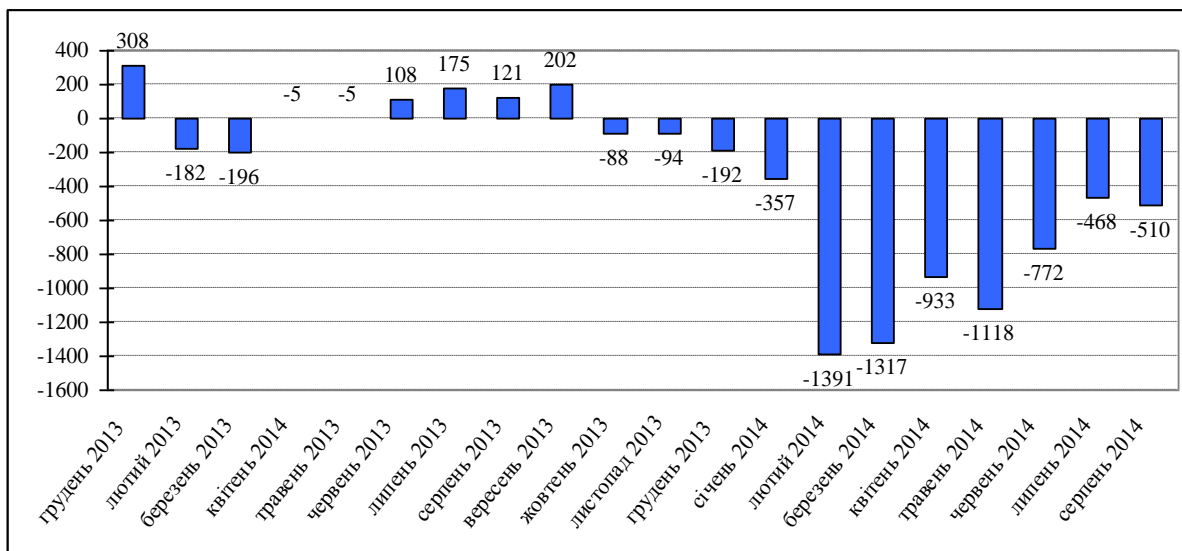

Рис. 1. Динаміка депозитів фізичних осіб у валюті, млн. грн. [1]

На жаль, існування тіньового ринку валюти на сьогоднішній день — це об'єктивна реальність, з якою доводиться миритись всім. Зокрема, станом на сьогоднішній день, як повідомляє газета «Місто», в Тернопільській області триває боротьба з «тіньовим» валютним ринком. З початку жовтня за здійснення незаконних валютно-обмінних операцій співробітники управління боротьби з економічною злочинністю обласної міліції склали 33 адміністративних протоколи. Зокрема, з обігу вилучено понад 34 тисячі гривень, майже 12 тисяч доларів та 2700 євро [3]. Останнім часом до правоохоронців все частіше надходять повідомлення від громадян про спекуляції валютою зі сторони працівників банківських установ. Мовляв, касири приймають валюту у людей, але в подальшому її не продають клієнтам, а скеровують дані кошти на тіньовий ринок.

Очевидно також те, що така ситуація не може тривати вічно і в міру стабілізації економіки буде відновлений і цивілізований валютний ринок. На жаль, тут далеко не все залежить від дій НБУ, який останнім часом суттєво посилив адміністративне регулювання ринку. Для перспектив валютного ринку і курсу гривні також вкрай важливі ситуація на сході, дії українського уряду, Росії і Заходу.

Отримати позитивний результат допоможе подальше вдосконалення правового регулювання економічної сфери та комплексні зміни, направлені на стабілізацію національної валюти, зменшення корумпованості і підйом престижу України у світі.

Список літератури:

1. Артım Н. М. Тіньовий ринок валюти в Україні [Текст]: проблеми та перспективи / Н. М. Артım // Національний університет "Львівська політехніка". - Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2011. - С. 324-327.
2. Офіційний сайт НБУ [Електронний ресурс].- Режим доступу: <http://www.bank.gov.ua>.
3. «Тіньовий» валютний ринок: у Тернополі затримали «мінйлів» [Електронний ресурс].- Режим доступу: <http://www.0352.ua/news/644453>.
4. Чорний валютний ринок в Україні [Електронний ресурс].- Режим доступу: <http://groshi-v-kredit.org.ua>.